

Лисенко А. А.,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Бондар О. С.,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Така категорія як «об'єкт цивільних правовідносин» розглядається як елемент цивільних правовідносин. У доктрині цивільного права існує кілька аспектів щодо розуміння об'єкта цивільних прав. Перший метод заснований на тому, що об'єктом цивільних прав є те, на що спрямовані права та обов'язки суб'єкта цивільних правовідносин. Другий же метод ґрунтується на тому, що до об'єктів відносять те, з приводу чого виникають цивільні правовідносини. Відповідно ж до третього методу до об'єктів відноситься те, на що можна впливати.

16 січня 2003 року був прийнятий Цивільний кодекс України, в якому вперше розкривалась сутність об'єкта цивільних прав. Однак і він не дає чіткого тлумачення даної категорії, а лише перераховує те, що можна віднести до таких об'єктів. Сама ідея об'єкта цивільних прав привнесла в науку значні розбіжності, про які науковці сперечаються і зараз. Ведуться дискусії про тлумачення об'єктів, їх перелік і в цілому про доцільність поділу об'єктів цивільних прав на певні категорії.

Об'єктами цивільних прав визнаються різні матеріальні і нематеріальні блага, або ж певна діяльність суб'єктів цивільних правовідносин [4]. У Цивільному кодексі України у загальній формі дається характеристика і класифікація об'єктів цивільних прав. До них відносяться: речі, включаючи готівку та документарні цінні папери; інше майно, у тому числі безготівкові гроші, бездокументарні цінні папери, майнові права; результати робіт та надання послуг, результати інтелектуальної діяльності, які знаходяться під правовою охороною, та прирівняні до них кошти індивідуалізації (інтелектуальна власність); нематеріальні блага. Об'єкти цивільних прав прийнято поділяти на матеріальні та нематеріальні [2, с. 116]. До першої групи належать: речі, праця та послуги, а також їх результат, який має речову форму або ж створює матеріальний ефект. Тобто матеріальним може бути не тільки річ, а й діяльність, яка пов'язана з створенням речей. Друга група під назвою «нематеріальні блага» включає в себе способи індивідуалізації товару, особисті немайнові блага та результати творчої діяльності. Перелічені блага відносяться до об'єктів цивільних прав згідно чинному законодавству.

На практиці існують традиційні спроби розмежування між собою двох понять «об'єкти цивільних прав» і «об'єкти цивільних правовідносин». Розмежовуючи дані поняття, слід зазначити, що об'єктом правового регулювання є поведінка людей, а не самі явища навколишньої реальності. Тобто поведінка людини і є об'єктом правовідносин. Об'єктами цивільного права можуть бути лише речі та певні блага (як матеріальні, так і не матеріальні), які є предметом поведінки людей у цивільних правовідносинах [3, с. 38]. Такі блага є не тільки об'єктами прав, але й об'єктами обов'язків, які складають зміст правовідносин. Виходячи з цього, слід розуміти, що поняття об'єкта цивільних прав тотожне поняттю об'єкта цивільних правовідносин, аргументуючи це тим, що розглядати поведінку людини без певних речей і явищ, на які спрямовані її дії, можна вважати нерозумним.

Ознаки, які потрібні для того, щоб блага можна було надати статус об'єкта цивільних прав. По-перше, мова йтиме про таку обов'язкову ознаку об'єктів цивільних прав, як системність. Під системністю розуміють структурну організованість і взаємопов'язаність об'єктів, що мають здатність взаємозамінюватися. У даному випадку, об'єкти цивільних прав складають певну ідею, яка входить до категорії приватного права, і є системою визнаних або припустимих майнових і немайнових благ. По-друге, як ознаку об'єктів цивільних прав, можна виділити належність суб'єктам на тому чи іншому праві. Існують дві категорії: ті блага, належність яких можна визначити, і навпаки. До першої групи можна віднести, наприклад, речі, які належать суб'єктам на праві власності або іншому речовому праві. Другу групу складають ті об'єкти, які не мають спеціального найменування права. Це безготівкові кошти, цінні папери. Спільною для всіх об'єктів цивільних прав ознакою слід вважати нормативно гарантовану можливість правового закріплення їх за суб'єктами цивільного права [4]. Ця ознака є певною «юридичною прив'язкою» до суб'єктів, у застосуванні до таких об'єктів, як речі. Вона дозволяє відмежувати природні об'єкти в їхньому природному стані від об'єктів у правовому сенсі та забезпечує регулювання переходів об'єктів з натурального стану предметів у правовий стан (статус) об'єктів суб'єктивних прав і, навпаки.

До ознак об'єктів цивільних прав ще можна віднести легалізацію. Легалізація об'єкта – це його відповідність закону. Легалізація зазвичай проявляється у двох формах: допоміжній та позитивній. Що стосується позитивної легалізації – це така легалізація, за якої об'єкт прямо вказується в законі, як об'єкт цивільних прав. Наприклад, право власника житлового будинку, квартири визначені статтею 383 ЦК України та ст. 150 ЖК України, які передбачають право власника використовувати житло для власного проживання, проживання членів сім'ї, інших осіб і розпоряджатися своїм житлом на власний розсуд [1]. Тобто житло відповідно до закону відноситься до об'єктів права власності. Ознака легалізації дуже важлива, оскільки без закріплення переліку об'єктів у законі, їхнє правове регулювання важке. А відсутність легалізації зовсім можна означати, що те чи інше благо не є об'єктом цивільних прав.

Таким чином, об'єктами цивільних прав слід вважати ті блага, з приводу яких суб'єкти цивільного права вступають між собою в правові відносини. Перелік таких благ перераховано у ст. 177 ЦК України. До об'єктів цивільних прав належать речі, включаючи гроші та цінні папери; майно; роботи та послуги; інформація; а також інші матеріальні та нематеріальні блага. Цивільний кодекс ділить об'єкти цивільних прав на певні групи в залежності від їх властивостей. Метою такого поділу є запровадження у разі потреби спеціальних режимів, які можуть відображати особливості тих чи інших об'єктів. Головне, що поєднує всі об'єкти цивільних прав – це те, що всі вони мають здатність задовольняти ті чи інші потреби людей.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV: станом на 01.08.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Гелич А. Поняття майна як особливого об'єкта цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. 1 (169). С. 116-118.
3. Гардецька Н. О. Поняття і види об'єктів цивільних прав. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 3. С. 37-40.
4. Забуга А. В. Об'єкти цивільних прав: проблеми визначення та класифікація: Masters thesis. 2018. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68545>.

Лисенко А. А.,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Кобченко І. Є.,

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Поліщук М. Г.,

доцент кафедри

цивільно-правових дисциплін

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

СІМЕЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ОБМЕЖЕННЯ СІМЕЙНИХ ПРАВ

Питання сімейно-правової відповідальності та обмеження сімейних прав, у тому числі їх співвідношення не отримали повного та всебічного дослідження. Пояснюється це насамперед тим, що законодавство не містить